

Breizh Brevez

PER-MARI MEVEL

NAIG ROZMOR

Amboubal Enez-Vaz

AN TRI YANN

Laouenidigez ha farserez

N° 70 - 1983

BRUD NEVEZ

Kelaouenn vrezonég mizieg.

**Niverenn 70.
Miz kerzu 1983**

Rener: Andreo Merser.
Sekretour: Jakez Salaun.

An oll lizerou ha skridou a zo da veza kaset da Brud Nevez, 6, ru Beaumarchais, 29200 Brest.

Priz an niverenn-mañ: 10 lur.

Koumanant bloaz:

- priz ordinal: 70 lur.
- koumanant-skoazell: azaleg 80 lur.
- broiou estrañjour: 100 lur.

Eur houmanant a dalv evid 10 niverenn.

Ar chekennou-bank a zo da veza kaset war-eeun da: Brud Nevez, 6, ru Beaumarchais, 29200 Brest.

Ar chekenou-post a zo da veza lakaet war K.R.P. « Brud Nevez » 893-94 P Roazon.

Ar houmananchou evid ar broiou estrañjour a zo da veza kaset, e arhant peb bro, da: Dawson-France, B.P. 40, 91121 Palaiseau Cedex France.

I.S.S.N.: 0399-7014.

C.P.P.A.P.: 34 627.

Disklêriet hervez al lezenn: pevare trimiziad 1983.

Moulet ez-prevez gand Brud Nevez.

C. evid an oll bennadou.

N'eus ket a aotre da adembann eur pennad euz Brud Nevez heb beza bet an aotre d'henn ober.

Ar skridou hag ar pennadou a vez embannet e Brud Nevez n'emaint ket da veza lakaet war gont ar gelaouenn heh-unan, war gont ar re o-deus skrivet anezo hebken.

Ar skridou ne vint ket embannet a vo kaset endro ma vez tu.

Embannet e vez BRUD NEVEZ gand skoazell EMGLEO BREIZ.

Taolenn

Naig Rozmor: Amzer ar goulou du.....	3
A.M. Quemener: Miz Gwengolo.....	5
Per-Mari Mevel ha Naig Rozmor: Amboubal Enez-Vaz.....	6
Yves Miossec: O haloupad war henchou Breiz-Izel.....	46
Gilles Goyat: Laouenidigez ha farserez an Tri-Yann.....	52
Beaj studi e Bro-Gembre.....	54
Roll moulladurioù 1983.....	55

Bloavezh mad hag evuruz

d'ol lennerien

a-benn 1984

Amzer ar goulou du

Paour-kêz tud kollet e goueleh ar hêriou braz!
Evid piou emaoñ oh elumi goulou koar?
Evid piou emaoñ o spega garlantez?
Perag e kanit Nouel?
N'eus Nouel ebed ken, c'hwi oar,
Gwerzet eo bet evid eul leue aour.
Pignit kentoh en ho touriou Babel
Ha serrit kloz ho torojou war ho tallentez,
Pa'z eo deuet amzer ar goulou du.

Paour-kêz gouel Nedeleg!
Petra jom diouzit?
Safar meur an desibelou,
C'hoarz, youh ha treuz-korvajou,
Bannou al laser e-leh da steredenn,
Difoliañs e-leh esperañs,
Al leue aour war ar blasenn
Ha dañsou gouez dindan ar goulou du.

Paour-kêz mabig Jezuz!
Sklerijenn dener ar Jude,
Laeret eo diganit da nozvez nemeti.
Piou zo chalet emberr gand eur bugel noaz?
Gwaz a ze ma 'peus riou en da graou
Ha ma ne gavez ket da gousk gand stroñs an desibelou.
Ar bastored zoken ne roint ket dit
An disterra penn-dañvad e kalanna.
Ober a rint gantañ eur mechouli druz
Evid o mignonned, na petra 'ta!
A-raog en em rei ivez d'an ebatou
Ouz skleur ar goulou du.

Paour-kêz dizakrerien!
Diskargit dezo ar gwîn mad,
Galvit ar merhed noaz,
Dichadennit an desibelou
Ma tavo mouez an êlez
Ken kasauz e-kreiz ar blijadur
Ha rannit ar butun hud
O haso buan da lida
Eun Nedeleg all
E bro ar goulou du.

Paour-kêz den dihenchet!
Warhoaz pa vezo divatouellet
E klevo ar bêd o vralla
Hag e kreno marteze
Dirag an islonk ema o toulla
D'en em zebelia gand e ouenn a-bez.
Nedeleg, gouel ar vuhez pe gouel ar maro?
An neb a vevo a welo
Pa vezo mouget ar goulou du.

Naig Rozmor.

Miz gwengolo

Dre ridojenn ar werenn
ha perlennoù ar glao
strinka a ra dre vil skeudenn
paravanchou ar gwez fao.

An avel dre o deliaj
Evel an diaoul war an dispak
ra buhez ha jeu trabas
o e' hwez hag o tispak.

Miz gwengolo a zo kroget
Habi ar hoajou a zo diroget
o oueli hag o harma int klevet
Ober kañv d'an eost tremenet.

Frapadennou an avel
Ha flemmoù ar glao foll
A dro foliennou ar miz
en eur zirampa gand tiz.

Gwalhet hag adgwalhet
Eo grouan ar vered
Gand ar reo skornet
Hag an avel foucetet

Miz gwengolo an diroll
dispaket amañ e-giz eur foll
Dizammët gantañ e veh
Difoultr kaer ha dinch.

A. M Quemener
Miz here 1983.

Amboubal Enez-Vaz

Prezentañ gant Kevrenn ar Breizh

Arvest kenta

KONGAR, MOGIS, MORRIGAN

(Ha daou pe dri all, a zo o spega ouz ar reier bokedou, kurunennou ha garlantez. Lod a zañs ha lod a gan.)

An oabl zo sklêr, ar mor zo glaz,
Digor eo bleuniou Enez-Vaz,
An Alhweder a nij uhel,
Pegen klouar eo an avel!

An hañv zo adarre distro
Da zigas levezet er vro,
Bazizien, deom 'ta da zañsal
'Vid enori an amboubal.

An amboubal eo or Roue,
An amboubal eo on doue,
An amboubal 'barz on enez
A zigas joa ha karantez.

KONGAR

Mad evel-se! Ema echu ganeom ficha ar reier. Bremañ or mignoned
a hell dond.

MORRIGAN

Eur boked amañ c'hoaz, eur gurunenn aze... Dispar evel-se! Kontant
out, Kongar?

KONGAR

(o rei dezi eur pok). Ya, Morrigan va dousig, kontant on p'emaout
em hichenn, ha va halon a zo leun a joa. Hirio, gweled a ri, e vo kaer
an traou ganeom en Enez-Vaz, peogwir eo brao an amzer evid lida
Gouel an Hañv a zo ivez Gouel an Amourousted, te 'oar.

MOGIS

Gouel ar Yaouankiz ha Gouel an Dimeziou. En Enez-Vaz pa erru an
hañv an dud yaouank a ra promesaou a garantez an eil d'egile, dirag
an Amboubal... E Kleder, da vro hinidig, eo eet ar hiz-se da goll...
kea?

MORRIGAN

Ya, siwaz... Kleder a zo gonezet gand ar hredennou nevez.

KONGAR

Amañ, Morrigan vuia-karet, e chom beo kredennou on tadou ha bre-
maig ni on-daou a brometo ivez dirag an Amboubal beza an eil
d'egile da viken.

MORRIGAN

Mall am-eus da veza unanet ganit, Kongar, hag e kav din ne dro ket
an heol buan a-walh.

MOGIS

Te zo nevez digouezet en on touez, Morrigan. Daoust ha n'e-peus
ket a geuz da veza kuitaet da familh e Kleder evid dond da jom da
Vaz?

MORRIGAN

Nann avad! N'am-eus ket a geuz tamm ebed. E Kleder ne hellen ket
ken beva, abaoe m'eo bet troet e benn d'am zad gand prezegenno
eun avielour anvet Paol Aorelian hag a zo o klask, war e veno, digas
deom kredennou eur relijion nevez. Va zad, Nuz a Gergour, a zo bet
koñvertiset gantañ hag e fell dezañ bremañ ober diouzin eun devo-
dez, eul leanez marteze...

MOGIS

Ha te ne fell ket dit, Morrigan?

MORRIGAN

Nann, peogwir n'on ket galvet... Setu perag on tehet kuit euz ar gêr... hag em-eus kavet amañ, e-kichenn Kongar, ar garantez wirion. (*Kongar a ro eur pok dezi*).

MOGIS

Nag int mignon ha tener o-daou!... Med piou eo an den a zo o tond a-hont gand an hent?

Eil arvest

GUDUAL

(*Marhadour euz Rosko, gantañ eur zamm war e gein*). Rochedou, hivi-zou, brageier bihan, slipou... dillad mad ha marhad-mad... Tostait ha preñit, preñit peadra da guzad hoh izili noaz, Bazizien, gand ar vez! Spillou! Boulou bleu! Nadoziou merhed toullou bihan toullou braz!

KONGAR

Sell 'ta! Gudual! Deuet out adarre euz Rosko da glask gwerza lienaj da Vazizien?

GUDUAL

Ya, deuet on, ha koulskoude va hoñvers ne ya ket mad, war goll emañ zoken... Ha ne dalv ket ar boan dond amañ euz Rosko e riskl da goll va buhez en eur dreuzi ar ganol.

MORRIGAN

Gra eun azez war al leton da ziskuiza, Gudual, hag ev eur banne dour fresk euz ar feuteun. (*Digas a ra dour dezañ en eur picher*). Perag emañ o labourad war goll amañ?

GUDUAL

Trugarez dit, plah yaouank! Ya, eur marhadour dillad eveldon e yafe buan e stal da stalikez en Enez-Vaz, gand Bazizien boazet da vale hanter-noaz dioustu pa zistro an hañv... a-boan ma kuz ar merhed o feskennoù! Nudisted toud, ya, payaned!

KONGAR

Petra 'fôt dit, Gudual, amañ ni a zalh d'ar gizioù koz ha ni a zent ouz lezennou an Natur.

MOGIS

Ya, naturisted eo Bazizien, hag eüruz int evel-se. Ne labourom nemed an nebeuta ar gwella, heb kemer re a boan, a-walh hepken evid en em vaga diwar kregin ar reier, pesked ar mor, lêz ar haoriged hag eun tamm heiz bennag euz or parkeier. Perag goulenn muioh pa onus a-walh?

GUDUAL

Feneanted toud a ra diouzoh tud Rosko ha tud Kastell, ha payaned ouspenn, peogwir e talhit atao d'an doueou faoz, en desped da brezegennou Paol Aorelian, an avêlour brudet.

MOGIS

Perag e selaoufem-ni komzou Paol, eun estrañjour, o tond euz den ne oar peleh da ginnig deom eur relijion nevez, pa'z eo mad an hini goz evidom?

GUDUAL

Bazizien pennou kaled! C'hwî a gav gweloh adori an Natur, an Heol, ar Wezenn dero, ar Feunteuniou, hag eun aneval euzuz, hervez ar pezh a gontar e Rosko, eur Sarpant, eun Dragon, eun Amboubal...

MOGIS

Eun amboubal, emezout? Petra eo just a-walh eun amboubal?

KONGAR

Eun amboubal, ma fell dit gouzoud, Gudual, a zo hanter-aneval hag hanter-zen, eun doue eo, dezañ eur galloud dreist-ordinal. Gwechall an amboubal a veve er hoajou ha war ar menezioù. Argaset int bet gand ar relijionou nevez, nemed unan anezo e-neus kavet repu amañ er penn pella euz Enez-Vaz. En toull a welez aze er roh ema o chom..

GUDUAL

Hañ! Aze ema ken tost-se deom! An dud a gont ez eus dioutañ eul loen divalo hag a zebr bugale vihan, hag a gas gantañ en e zouarenn merhed yaouank d'ober dezo n'ouzer ket petra...

KONGAR

(Hag ar re all a hoariz). A! A! A! Gevier toud! An dud a gont forz petra, koñchennoù ha falstamalloù a vez ijinet gand Roskoiz ha Kastelliz, tud aviuz. On amboubal deom-ni n'eo ket dañjeruz tamm ebed, ar hontrol eo, diwall a ra ahanom ha ni a rent enor dezañ.

GUDUAL

Ha koulskoude e-neus stumm eur Sarpant pe eun Dragon...

MOGIS

N'eo ket gwir, pa lavaran dit, penn kaled! Heñvel eo ouz eur bouh savet war e zaou bao a-dreñv.

GUDUAL

Ha gand ar merhed yaouank, penaoz en em gemer an amboubal-ze?

MORRIGAN

Amboubal Enez-Vaz a ro deskadurez d'ar vugale ha kelennadurez d'ar merhed, alia a ra ar besketerien, para ar re glañv hag unani ar yaouankizou pa vez karantez etrezo.

GUDUAL

Hañ! Ha koulskoude e tebr kig tud?

KONGAR

Koñchennoù adarre! An amboubal ne zebr ket a gig peogwir eo vejetarian, hag ouspenn ovipar...

GUDUAL

Or-vi-par? Biskoaz n'am-eus klevet kemen-all...

MORRIGAN

Ovipar! Parez an amboubal a zozv eur vi en he buhez ha gori a ra anezañ. Setu om sur atao da gaoud eun amboubal en or penn e Baz. Kompren a rez, Gudual?

GUDUAL

Ma! Truez am-eus ouzoh memez tra, paour-kêz Bazizien. Heb dale e vo echu ho puhez dizoursi, pa deuo beteg amañ Paol Aorelian, avêler, kovesour ha badezour, da zigas deoh ar relijion nevez. Paol Aorelian a ra brezel d'an Dragoned, d'ar Zarpanted, ha ne vo ket evid gouzañv hoh amboubal. Red e vo deoh ivez plega dindan e reolennoù striz, hag en em wiska en eun doare dereatoh, rag Paol Aorelian...

MOGIS

Paol Aorelian! Paol Aorelian! N'eus kaoz ganit nemed dioutañ... Med piou eo hennez a-benn ar fin?

GUDUAL

O! eun den a rank uhel eo Paol Aurelian, deuet euz an tu all d'ar mor
gand ar Groaz hag an Aviel da zigas de m ar Sklêrijenn, emezañ...

MORRIGAN

Hag e peb leh e brezegennou a ra d'an dud en em goñvertisa a-ver-
niou. Gouzoud a rit eo bet troet ganto penn va zad, Nuz a Gergour
euz Kleder, dilezet e-neus abaoe e diegez evid mond da heul an avie-
ler... Ma tigouez dezañ dond amañ... aon am-eus...

KONGAR

Morrigan, va dousig, e surentez emaoût em hichenn.

GUDUAL

Paour-kêz Bazizien! Med poent eo din mond pelloh da glask gwerza
eun dra bennag... Slipou, brageier dindan, kalsoniou, dillad mad ha
marhad-mad! ... Paour-kêz Bazizien! (*Mond a ra kuit*) Spillou, nado-
ziou merhed, toullou bihan, toullou braz.

Trede arvest

MOGIS

Gand ma werzo e gamelot, ar Roskoad-ze ne ra ket foultre kaer...
(*Kan a vez klevet*). A! Setu or mignoned o tond da lida Gouel an
Nevez-Amzer. (*Eur strollad tud yaouank a erru, gwisket berr, briadou
bleuniou ganto*).

Kan ha koroll

(*War eun ton da zevel*).

Hirio 'ma Gouel an Amzer-Nevez,
E peb leh e tihun ar vuhez,
Er parkeier ha war an tevenn
Dindan heol klouar Mezeven.

Bennoz d'an Natur Ollhallouduz,
Krouerez Veur ha Mamm Vurzuduz
Da zigas deom en he madelez
An Nerz, ar Youl, al Levenez.

(*An Amboubal en em ziskouez hag a bign war an daol-vên. An oll a
zañs dirazañ*).

Enor ha doujañs dit, Amboubal,
I hanter-zen ha hanter-aneval,
Kendalh da ziwall ar Vazizien,
D'o farea ha d'o helenn.

An AMBOUBAL

Yehed d'ho korv ha d'ho spered, Bazizien feal!

AN OLL

You! You! Enor d'on Amboubal muia-karet! (*Mond a reont da stoui
dirazañ*).

MOGIS

Deuet eo ar poent da lida an eureujou... Tostait Lilian, Brijid, Teudar, Mael, hag ar re all, ma skoulmo an Amboubal liamm ar garantez peurbaduz etrezoh, hervez giz on tadou-koz. (*Ar houbladou a dosta*).

An AMBOUBAL

(*a unan an daouarnou hag a ra eun arouez war o zaliou*). Bezit unanet, paotred ha merhed yaouank, ha bevit eüruz en ho pro, ha grit bugale, en eur garantez wirion, dindan lagad an Heol Ollhallouduz. (*Ar houbladou a zañs eun doare dañs paian evid diskouez o laouenidigez. An Amboubal, laouen, a zistro d'e doull*).

Pevare arvest

GUDUAL

(*O tond endro*). Rochedou, hivizou, sliou, dillad mad ha marhadmad! (*Toud ar merhed a ya d'ar red da weled peseurt marhadourez a zo gantañ*). Spillou, nadoziou merhed, toullou braz, toullou bihan.

BRIJID

O! Lienaj liouiu teñval a zo ganit ar bloaz-mañ, Gudual! Perag 'ta? Ha tammou traou hir, mad evid an trede oad! (*Gwiska a ra eur vroz, da ober ardou ganti*).

GUDUAL

Echu gand an dillad skañv hag al liouiu flamm, al lostennoù berr hag an hivizou treuzweluz, ar robennou mini-mini a leze dizolo beteg ho foñsou. Bremañ, hervez ar pez a zo bet gourhemennet gand Paol Aorelian, e vo red kuzad toud, kuzad ar hov, an divreh, ar bleo, kuzad kement tra a zigas soñjou vil d'ar baotred...

MOGIS

Kuzad! Perag kuzad? Ar horv a zo bet krouet gand eun doue ha diskouez ar horv noaz a zo renta enor d'ar Hrouer...

GUDUAL

N'emaout ket ken ganti, den yaouank. Bremaig Paol a zisplego dit petra zo mad ha petra zo fall, petra eo ar pehed ha penaoz ober evid nompaz koueza en dentasion hag er pehejou vil.

BRIJID

A-benn ar fin, Gudual, te zo eun torr-reor. Paol e-giz-mañ, Paol e-giz-se! Paol n'eo ket eur bleiz emichañs, ha ne zebro ket ahanom. Marteze zoken e plijo din... (*Ar merhed a hoar hag a zañs asamblez eun dañs-roni, war don „Promenons-nous dans le bois”*)

Deom da bourmen, da goroll,
O'ema pell an abostol,
Mar deo Paol war-dro amañ
Ni a vo debret gantañ... Chou!

Pemved arvest

(Trouz a vez klevet, tabut, mouezioù fuloret. Nuz a Gergour a erru, berwet-kenañ. Ouz e heul e floh Bristok o tougen tok-houarn ha goaf e vestr. Macha, gwreg Nuz, a zo droug enni).

NUZ

Hastom afo, hastom afo... An aotrou Paol a erruo emberr...

MACHA

Nuz a Gergour, te n'out nemed eur genaoueg, eun imobil! Nag eo poaniuz evid eur wreg mond da heul eur gwaz galouper eveldout! Te oa re eüruz o labourad da zouar trañkil e Kleder, hag e-neus fellet dit, penn skañv, en em lakaad da zervicha Paol... Ha da zaout, ha da voh bihan du-hont e Kleder, hañ?

NUZ

Bristok, va floh, na zelaou ket ar vaouez-se, o rambreal emei. Ni a zent ouz urziou an aotrou Paol, netra ken hag an urz eo an urz, te oar.

BRISTOK

Klevet eo, mestr.

NUZ

Lavar din atao « Kabiten », rag kabiten on, evid servicha an aotrou Paol.

MACHA

Paol dre amañ, Paol dre aze, brammer! Te 'peus tennet ar malloz war da diegez, da loened paour a zo du gand an naon, ha da verh Morrigan, tehet kuit euz ar gêr...*(Krial a ra).*

NUZ

Peoh, va gwreg, gand da zorhennou. Me n'on ket eul labourer-douar, te oar, nag eun troher-buzug. Eur zoudard on, eur brezelour, ha kabiten war varh.

MACHA

Eur brezelour fañtoch, ya, eur marheger farsuz pignet war gein eur gazez koz treud-gagn evid mond da heul eun istrogell.

NUZ

A! Macha, va gwreg, te 'dorr din va diskouarn a-benn ar fin, hañ! Chom sioul, pe e paki eur friad, sell! Ya, me zo brezelour war varh, brudet a-bell 'zo er brezelioù braz dre va zaolioù-kaer. (*Diskouez a ra e vreh*). Va breh nerzuz a zo bet treh d'ar Vorilloned, va hleze a dalvez kement hag eun armer ha va ano hebken a zo gouest da lakaad ar spont e-touez an enebourien. (*Skei a ra war e heultrin ha e klevet eun trouz houarnaj*).

MACHA

Da vreh! Da gleze! Da vreh a zo blank ha merglet eo da gleze. Genaoeg! O! Da verh Morrigan a zo eet kuit euz ar gêr ha te o redeg an hentchoù da heul ar Paol Aorelian-ze... (*Krial a ra*).

NUZ

Sklêrijennet on bet gand e gomzou leun a furnez ha kuitaet am-eus kement tra evid sikour an avieler da skigna ar relijion wirion, gand nerz va hleze ha va breh mar deo red.

MACHA

A! Paol! Paol! Perag n'eo ket chomet hennez en tu all d'ar mor?

NUZ

Hopala, va gwreg! Paol a zo ganet a lignez uhel, bet eo bet er skol gand Sant Ildud, eur mignon eo d'ar Priñs Wizur ha d'ar Roue Cnir-debert kenta. Paol a ra miraklou. Paol a zo bet digaset dezañ gand eur pesk an Hirglaz, ar hloh burzuduz. Paol a vezo eskob, ha sant marteze...

MACHA

Ha da verh Morrigan, ne rez ket forz anezi, hañ!

NUZ

Tanfoeltr! Honnez, ar pezh divergont-se, tehet kuit euz maner Kergour! Da Enez Vaz eo deuet da guzad, hervez an dud, hag ema en he zoñj dimezi d'eur paotr deuz amañ! Malloz Doue! Biken ne asant in e timezfe-hi, eur plah euz Kleder, d'eur Bazad paian. Pa he havin, e welo...

MORRIGAN

(*O tonn war-raog*). Amañ emañ, va zad. Klevet em-eus ho komzou ken kaled em heñver. Eur verh sentuz on bet a-viskoaz, med ne fell ket din mond 'eneb va houstiañs ha ne zimezin nemed d'an hini a garan...

NUZ

Mil hast an diaoul! Aze emañ, va merh! Te a valeo hervez va youl ha bolontez Paol Aorelian, pe neuze... Bremaig ni a renko an afer-ze. Bremañ am-eus traou presetoh d'ober. Nuz a Gergour a zo bet karget gand Paol Aorelian da zistruja kement Sarpant ha kement Dragon a gavo war e hent. Hag amañ en Enez Vaz c'hwi a zo kustum da adori eun dragon, n'eo ket gwir?

MOGIS

Nann, eun Amboubal eo.

NUZ

Dragon pe Amboubal, me ne ran forz. Peleh ema an Amboubal-ze ma trohin anezañ a-dammou gand va hleze? (*Bristok a zikour anezañ da zihouina hag a lak dezañ war e benn eun tok-houarn farsuz*). Peleh ema, ma vo lakeet e wad da redeg? Va hleze a zo eun debbron spontuz ennañ...

MOGIS

Diwall da gomz re uhel, an Amboubal n'ema ket pell...

NUZ

Peleh ema ma tihastin anezañ dioustu? (*Ober a ra troiou en 'er gand e gleze*).

MOGIS

Amañ ema o chom, en toull a welez er roh.

NUZ

A! Aze emañ, Amboubal milliget! Deus er-mêz dioustu ma rin butun ganez. Diskouez da benn pe da lost, loan brein, ma'z out eur gwaz. Deus da lezel da vramm diweza dindan taoliou kleze Nuz a Gergour deuz Kleder... Deus...

An AMBOUBAL

(Klevet e vez eur vouez strafuilluz o fonn euz a-ziabarz ar roh). Amañ emañ! Dond a ran dioustu...

NUZ

O! Peseurt mouez, gouest da sklasa gwad eun den... Deus, Amboubal, nemed kemer da amzer...

An AMBOUBAL

(En em ziskouez a ra). Petra emañ-te o klask. Nuz a Gergour? Eun dra bennag a vank dit?

NUZ

(Spontet). Wah! Ne ran nemed paseal dre emañ, aotrou Amboubal. Ne ran nemed senti ouz urziou Paol Aorelian, ha marteze... marteze e vefe moyenn deoh d'en em gleved gantañ...

An AMBOUBAL

N'eus ket! E gredennou n'int ket va re hag or menozioù a zo disheñvel. Ha te, Nuz a Gergour, kerz gand da hent, lez ahanom e peoh peotramant e savo keuz ganez...*(Daoulagad an Amboubal a strink luhed, eur sklêrijenn ruz a zo endro dezañ).*

AN OLL

Kerz kuit, brammer!

NUZ

O! Bristok, va floh, difenn da vestr! Gra da zever. *(Mond a ra 'dreñv e gcin).* Biskoaz em buhez n'on bet en eun dañjer ken braz. Diwall ahanom, Bristok! Krena 'ran war va divesker ha va bouzellou a ra trouz... O!

An AMBOUBAL

Kerz d'ar gêr ha lez ahanom da veva hervez gizioù on tadou-koz.

An OLL

Kerz d'ar gêr!

NUZ

Ya, ya, mond a ran... mond a ran pelloh... Aotrou Amboubal, na rit ket a zroug din... Me 'm-eus eur wreg ha bugale da vaga...*(An Amboubal a ya endro 'barz e doull e-touez eur vogedenn ruz).*

MOGIS

Dre emañ an hent da vond er-mêz, Nuz... Med peseurt c'hwez fall! Eur vouzell bennag a vije o vreina ennout? O! *(An oll a stank o fri).*

MACHA

Nuz, flêrier, petra zo c'hoarvezet ganit?

MOGIS

Buan, kasit anezañ er-mêz da jeñch e vragou. *(Nuz a zo stlejet er-mêz: Macha a ya d'e heul).*

KONGAR

A! A! Setu eur gentel vad roet d'ar pabor! Me 'zoñj din n'eo ket prest da zond endro da glask afer ouz an Amboubal.

MOGIS

Diwallom! Dond a raio endro, 'm-eus aon. En dañjer emañ, a lavar an deoh. Ma hounid ar feiz nevez skignet gand Paol Aorelian, e cheñcho kalz traou evidom, ne vo ket mui ar memez doareou-beva, ha marteze on Amboubal a ranko tehed kuit...

AN OLL

Biken! Biken! Kentoh mervel!

TEUDAR

Ha ni a zivenno on Amboubal beteg ar maro. Da feiz on tadou-koz ni vo fidel bepred... *(Amañ e heller kana: « Da feiz on tadou koz »).*

TEUDAR

Ni a fell deom kendalher da gana, da zañsal, d'en em gared er frankiz, da enori an Tan, an Dour, an Douar, ha kement Nerz a zo en natur.

AN OLL

Gand on Amboubal muia-karet!

Kan ha koroll

Enor d'ar Stered lugernuz,
Enor d'an Heol Ollhallouduz,
D'an Dour, d'an Tan ha d'an Douar,
Enor d'on Amboubal dispar.

An Natur a ziskouez he hened
Dre ganaouenn al laboused,
E peb feunteun 'z eus eun ene,
An Amboubal eo on doue.

N'eus ket ezomm en Enez-Vaz
Euz kredennou an douar-braz,
Amañ ni zo laouen, diskuiz
Hag e vevom 'kreiz ar frankiz.

(An dañserien a jom a-zav pa glevont eur han trist, salmodiet. Ar maouezed devod, gwisket e du, a antre).

Meuleudi d'an Aotrou,
Meuleudi da Baol e zervicher,
Soñjom en or flñvezioù diweza,
Sant Jorj ha Santez Marta,
On diwallit ouz an tan eternel,
Pedom evid Bazizien
O veva etre krabanou an diaoul,
E-kreiz ar pehejou louz,
Ar pehejou hudur,
Ra vo meulet Paol Aorelian,
Amen!

(Ober a reont tro al leurenn ha kuzad gand tammou lïen peultrin dizolo hini pe hini euz ar merhed yaouank).

Kuzit ho pronnou dizolo,
Ne fell ket deom gweled anezo...

C'hwehved arvest

(Kleved a reer eur hloh bihan o tintal, an Hirglaz eo. Paol a erru, Nuz ha Bristok d'e heul).

NUZ

Plas, plas da Baol Aorelian, avielour ha badezour, plas...

PAOL

(a bign war an daol-vên). Bazizien. va breudeur ha va c'hoarezed, me, Paol Aorelian, a zo deuet davedoh euz a bell vro en tu all d'ar mor da zigas deoh ar Helou Mad ha da denna hoh eneou euz teñvalijenn ar Pehed kenta, gand sikour kelennadurez an Aviel. Ne zeuan ket amañ evel eun enebour nag eul laer, med eur mignon hag eur breur karantezuz. E gwirionez me 'lavar deoh e vezo red trei kein da Zatan, d'e bompou ha d'e oberou – vade retro Satanas! – ma fell deoh ober ho silvidigez. Ha red e vezo teuler er mor Sarpanted, Dragoned, Amboubaled... *(Grozmol e-touez Bazizien)* ha kement doue faoz a zo c'hoaz en e zav. Eun Doue hepken a zo da adori. Amen!... Ha te, Nuz, va habiten feal, sentet 'peus ouz va urziou ha kaset da benn al labour am-oa fiziet ennout? Distrujet eo an amboubal?

NUZ

(Nebet) Hañ, aotrou Paol, sentet a-walh am-eus, nemed alïez eo êsoh lared eged ober. An amboubal-ze n'eo ket eun enebour ordinal, spontuz eo da weled, gand eul lost hirroh eged va breh, skilfou terupl, eun teod forheg, hag a daol tan ha moged dre e fronellou ha dre e benn-a-dreñv; gouzoud a ra beb seurt ardou diaouleg. Ema o chom 'barz ar roh toull a welit amañ, eun toull a gas d'an Ivern, me gav din... A! Aotrou Paol, red e vo deom mond dezañ dre strobinelerez evid kaoud an treh warnañ.

PAOL

Bez dineh, Nuz. N'eo ket ar wech kenta din ober war-dro an ambou-
balel a gaven war va hent. E Gwitalmeze n'on ket bet pell o lakaad
da skampa unan anezo a zistruje ingal lochenn va mignon Jaoua.
Kemer a rin skwer war Sant Jorj ha Santez Marta ha gand gras Doue
e taolin er mor amboubal Enez Vaz.

NUZ

Ra vezoh meulet da viken, aotrou Paol. Ha penaoz e rafoh?

PAOL

Henn ober a rin dre halloud va stol.

NUZ

Ho stol, aotrou Paol?

PAOL

Ya, va stol vinniget. Selaouit mad! Pa vez skoulmet stol zantel eur
beleg endro da houzoug eun êrouant, Sarpant pe Amboubal, al loan
vil a zistan dioustu dezañ, koueza 'ra e imor ha dond a ra da veza reiz
evel eun dañvad. Nuz, va zervicher feal, te eo am-eus dibabet, te eo
az-po an enor da skoulma va stol vinniget endro da houzoug ambou-
bal Enez-Vaz... rag te a zo kaloneg ha dinamm a behed.

NUZ

Me, aotrou Paol, me ? Re a enor a rit din, n'on ket din, nann, n'on
ket din, na kennebeud dizaotr a behed... E pehed ar vezventi e koue-
zan re alfez, pa zigouez din eva eur banne re. Nann, n'on ket din da
skoulma ar stol, ha gwelloc'h e vije dibab unan all bennag...

PAOL

A! Nuz, dipitet on ganez... Neuze, ma n'eo ket posubl dit mond da
unan, e vo red dit klask unan all da vond en da blas... Te a gavo eur
plah yaouank gwerh ha dinamm, glan a gorr hag a spered. Hi eo a
skoulmo ar stol ha d'he heul an amboubal a yelo dre an nask d'en
em deuler war e benn er mor... Klask a ri, Nuz, ar plah yaouank a
lavarant dit?

NUZ

Hag e rin, aotrou Paol, konta warnon a hellit.

PAOL

Mad neuze! Kenavo, Bazizien, va mignoned. Soñjit ervad! emaoñ o

veva er Pehed, e riskl da goueza e tan an Ivern. Gand sikour Doue,
me a ziskouezo deoh an hent mad, hent ar Vertuz hag ar Zantelez.
C'hwil a raio pinjenn, yun ha vijil hag a hounezo ho para diwar hwe-
zenn ho tal, rag n'om ket bet lakeet war an tamm douar-patatez-mañ
evid kemer plijadur... Mond a ran bremañ pelloh da brezeg. Pa vo an
heol o vond da guzad er mor a-dreñv Enez Sieg, e teuin endro d'ober
e jeu ouz an amboubal... Pedom, va breudeur. Amen! (*Mond a ra
diwar al leurenn, heuliet gand ar merhed devod o pedi*):

Oremus! A draconis insidiis libera nos, Domine,
Per Paulum potentissimum,
Per stolum ejus sanctissimum,
Amen!

Seizved arvest

NUZ

Klevet 'peus, Bazizien, Komzou Paol Aorelian, an avieler leun a furnez. Setu aze eun den hag a oar prezeg... N'ho-peus ken nemed senti d'ober. Echu eo gand ho puhez dizoursi, ho tañsou gadal hag ho kwiskamanchou divodest. Merhed divezet Enez-Vaz a ranko hiviziken kuzad o bleo, o feultrin ha toud ar rest... Hañ! Paol a goñvertiso ahanoh ha mad vo greet deoh!

MACHA

Te n'out nemed eur glabouser, Nuz a Gergour. Gwelloh e vije dit distrei d'ar gêr dioustu da zoursial euz da chatal o vervel gand an naon ouz o stag, eged beza amañ oh ober da archer da heul Paol.

NUZ

Peoh, va gwreg, gand da deod naer-wiber, peoh! N'eus netra ken etrezom, abaoe ma'z on bet dibabet gand Paol evid beza e vreh sekulier, e verour hag e archer... Da genta toud am-eus da glask eur plah yaouank gwerh gouest da reiza an amboubal. Ha e houlenan diganeoh, Bazizien, piou zo gwerh dre amañ?... Arabad deoh komz toud asamblez... (*Respont ebed*). Piou zo gwerh? a houlenan... Penaoz? Hini ebed? N'eo ket posubl! Ne vije maouez gwerh ebed en Enez-Vaz...O!

EUR WRAH KOZ

Eo, me zo gwerh... Biskoaz n'am-eus kavet gwaz ebed d'emell ouzin.. Me lar deoh, va buhez n'eo ket bet eun ebat, selaouit...

NUZ

C'hwil, Mémé, a zo re goz. An Amboubal a vije spontet ganeoh hag a redfe kuit... Red eo kaoud eur plah yaouank, hag unan goant c'hoaz... Evid eun enor ken braz, piou a zo prest?... Hini ebed?

MORRIGAN

Va zad, ne vo kavet en Enez-Vaz na gwaz na maouez na den da vond d'an Amboubal dre drubarderez...

NUZ

Den ebed! Neuze, Morrigan, va merh, te eo a yelo da staga ar stol ouz gouzoug an amboubal...

MORRIGAN

Me, va zad?

NUZ

Ya, te eo a yelo...

MACHA

Ha kollet eo da benn ganit, Nuz? Kas da verh d'ar maro...

NUZ

Kemer a ran skwer war tud vrudet euz an amzer goz a zo bet prest da zakrifia o bugale evid plijoud da Zoue, Abraham, ha meur a hini all...

MACHA

Tad dinatur! Biken ne asantin d'eun torfed ken euzuz! Pe neuze e rankor bale war va horv.

KONGAR

(*O vriata Morrigan*). Ha me, va muia-karet, a zivenno ahanout...

MORRIGAN

Va zad...

NUZ

Peoh! Ne houzañvin koñtestasion ebed. Eur verh minorez a rank senti ouz he zad... Te a skoulmo ar stol vinniget. Soñj pegement a enor a gouezo war da dad ha war da famil.

MACHA

Enor! Enor! Ha buhez da verh, sah ourgouill?

MORRIGAN

Va zad, atao am-eus bet sentet ouzoh, nemed ma hourhemennit din ober fallagriez...

NUZ

An urz eo an urz, ha te a zento, plahig, pe e taolin warnout va male-

diksion, hag e vi kaset da blah-saout pe dalhet kloz en eur gouent bennag... Gra da zoñj, va merh. (*An oll dud a zav o mouez evid kum-jenni Nuz*).

NUZ

Bremañ eo poent din mond, kenkaz e-nije Paol Aorelian ezomm euz nerz va breh ha va hleze. Pa vo an heol o vond da guzad er mor a-dreñv Enez Sieg, e teuin endro asamblez gantañ hag e vo greet e jeu ouz an amboubal milliget. Deus, Bristok, va mevel, d'am zikour da bignad war gein va hazeg. (*Mond a reont kuit*).

Eizved arvest

MACHA

(*O ouela*). Biken, biken ne lezin va merh...

MORRIGAN

Biken, biken ne rin droug d'an amboubal. Kentoh mervel...

AN OLL

Kentoh mervel!

KONGAR

Setu-ni lakeet gwall nehet! Petra da ober? Paol Aorelian hag e vignoned a zo ganto an nerz hag ar galloud, harpet int gand penno u braz ar vro, ar Priñs Wizur ha Roue Frañs Childebert kenta e-unan. Ha ni paour-kêz Bazizien, penaoz e hellfem stourm outo?

MOGIS

Neuze n'eus nemed plega d'ober hag en em renta a-rao g an emgann?

AN OLL

Nann! Nann! Ni en em zivenno!

KONGAR

Ar gwella da ober eo goulenn e ali digand an Amboubal e-unan. Meur a wech e-neus on zikouret pa vezem en trabas.

MOGIS

Ya, an Amboubal a roio deom eun ali mad ma houlennom digantañ.

AN OLL

Goulennom, goulennom digand an Amboubal!

Pedenn d'an Amboubal

(*Son ha koroll*)

Amboubal, doue Enez-Vaz,
Ni a zo hirio en trabas,
Deus, Amboubal, leun a furnez
Da ziskouez deom da vadelez.

Gand nerz ha galloud da spered,
Gand furnez da skiant-prenet,
Te ' gavo ar feson gwella
D'on divenn ha d'on dizamma.

(An Amboubal en em ziskouez. Youhadennou a levezenn.)

Klevet e-neus an Amboubal
Or mouez truezuz o krial,
Trugarez dit madelezour
Da zond adarre d'on zikour.

AN AMBOUBAL

Bugale, klevet am-eus ho pedenn ha gouzoud a ran emañ en nehamant ablamour d'ho karantez evidon. Siwaz, galloud Paol hag e dud a zo brasoh eged va hini. Me n'on nemed eun doue bihan en e gozni. Gand ar Groaz hag an Aviel, ar relijion nevez em Paol Aorelian o skigna a hounezo tamm-ha-tamm war ar hredennou koz. Evel-se eo bet divizet a-viskoaz gand Mestr ar Blanedenn.

MOGIS

Neuze n'eus nemed plega d'ober, senti ha gouzañv beza gwasket. Ha te, Amboubal, te a vo stlapet er mor.

AN AMBOUBAL

Gortoz, gortoz, va faotr. N'eo ket evel-se e tremeno an traou evidon. Amañ, er horn-mañ euz an Arvor, or hredennou koz ne yarvint ket toud, en em veska a rint braoig gand ar hredennou nevez, da lakaad enno eun tammig douster, evid ma ne yelo ket an oll levezenn da goll.

MOGIS

Ha te, Amboubal, petra 'teui da veza?

AB AMBOUBAL

Me a jomo ganeoh, nemed e rin van da vervel. Al loan a gouezo er mor ne vo ket me e vo.

MOGIS

Ne gomprenan netra. Penaoz 'ta?

AN AMBOUBAL

Pa vezer trehet gand an nerz, eo red respont dre ijin. Hag ijinet am-eus eun dro gaer...

MOGIS

Eun dro gaer? Mall am-eus da houzoud...

AN OLL

Petra? Petra eo?

AN AMBOUBAL

Tostait ha digorit ho tiskouarn... An dud-ze, Nuz hag ar re all, a zoñ dezo on-me eun dragon pe eur sarpant spontuz...

MOGIS

Ya, gevier ha koñchennou a beb seurt a vez dislonket diwar da gont e Rosko hag e Kastell.

KONGAR

An amboubal, emezo, e-neus eul lost teo, eur plipenn ruz ha dre e henou e taol tan ha moged.

AN AMBOUBAL

Mad! Neuze ni a ziskouezo d'an dud-ze, peogwir int ken hegre dig, eun Amboubal hervez o faltazi, eun Dragon gand skillou ha skant.

MOGIS

Med peleh e vo kavet eun Dragon euz ar seurt-se?

AN AMBOUBAL

Ni eo a fardo anezañ gand koad ha gand lfen, ni eo a raio eun Amboubal faoz hag a vo eun Dragon Meurlarjez.

KONGAR

A! Bremañ e komprenan. D'an Dragon faoz-se Morrigan a skoulmo ar stol ha goude e kaso anezañ beteg ar mor.

AN AMBOUBAL

Ya, eun Dragon faoz eo a vo beuzet, ha me a jomo amañ kuzet e-barz va zoull er roh.

AN OLL

Ijinet mad, ijinet dreist!
Groom eun dragon faoz gand koad ha lien!
Groom eun Dragon Meurlarjez!

AN AMBOUBAL

N'eus ket amzer da goll, Oll d'al labour! Kit da gerhad peadra da farda eun Dragon strafuilluz.

Koroll ha kan

Ni 'fardo eun dragon spontuz,
Unan hervez faltazi Nuz,
Dezañ lost hir ha teod forheg
Eur Sarpant gand paoiou skilfeg.

Pegwir e fell da dud Rosko,
Da re Gastell ha tro-war-dro
E vije amañ eun Dragon,
Ni a ziskouezo eur Grifon.

Ni a raio eun êrouant
Vo heñvel ouz eur haimant,
Eur sarpant euzuz da weled
Hag a strinko tan ha moged.

Naved arvest

(Ar memes leñ. Deuet eo mare ar zerr-noz).

MOGIS

Mad! Pe an on-eus bet, med echu eo al labour. Prest eo an Amboubal Meurlarjez.

KONGAR

Hag eun aneval spontuz da weled eo, gand toud ar pezh er bezet eun Dragon da gaoud, hag euspenn zoken, rag n'em ket bet piz war an danvez.

MOGIS

An dud ne gredint ket tostaad, pa welint eur spontaill ken skrijuz.
(Bazizien a erru).

KONGAR

Pep hini ahanch a gar emichañs petra e-neus d'ober. Te, M' rrgan, a zacho war an nask; c'hwil he-taou, bugale, Klunik ha Nikklu, a veze en diabarzh oh ober dezañ bale... Komprenet 'peus?

KLUNIK ha NIKKLU

Ya, komprenet on-eus.

MOGIS

Gand eun ardivink ispisial en e gorr, an dragon a daolo moged ha tan dre e fronellou ha dre e benn-a-dreñv, ha setu amañ eur hornboud da zistaga bleñjadennou heñvel ouz re eun taro e kounnar. Grit eun taol-êsaë, ma vo gwelet. *(Ar horn a zo lakeet da vouda).* Mad! Bezit prest da hoari ho perz en abadenn.

KONGAR

Hastom afo! Hastom! Heb dale e tiskenno an heol er mor a-dreñv
Enez Sieg. (*Klevet e vez an dud o tostaad. Ar merhed devod a zigouez
en eur bedi, ha diwar-lerh Nuz, Bristok ha Macha*).

Degved arvest

NUZ

A! A! Amboubal milliget! Deuet eo da eur ziweza. Bremaig e vi stla-
pet war da benn er mor. Ploul! Kouik! Echu ganit, loan daonet! Sell!
Tufa 'ran warnout. (*Eun trouz a glever ha dioustu Nuz a ya war e giz*).
Bristok, va faotr, bez atao war evez kenkaz e vefe da vestr en dañjer.
Poent braz eo da Baol Aorelian erruoud.

MACHA

Ya, poent eo a-raog ma ne vo saotret ganit da vragou adarre.

NUZ

Ha te, va merh? Prest out emichañs d'ober enor d'az tad en eur vond
kaloneg da skoulma ar stol vinniget endro da houzoug an Ambou-
bal?

MORRIGAN

Prest on, va zad, peogwir eo ho polontez. Ya, prest on da lezel va
buhez dindan skilfou an Dragon ha da veza devet gand tan e fronel-
lou.

MACHA

(*d'he gwaz*). Kaletoh eo da galon eged reier Enez-Vaz, Nuz, den fal-
lagr ha droug. Ma'z eo gloazet da verh, te a bako diwar da ler, me lar
dit, pa vim distro da Gleder. Sell! (*Dihasta a ra eun taol dom war e
gein, ken a ra trouz ar plakou houarn*).

NUZ

Peoh, maouez divergont. Arabad dit ober skañdal e-pad al lidou.
Plas! Plas! Setu Paol Aorelian, an avieler...

Unnegved arvest

PAOL

(a bign war ar mèn). Breudeur ha c'hoarezed, ema an heol o tiskenn hag an noz prest d'en em leda war an douar. Poent eo teuler er mor an amboubal diaouleg, arouez ar hredennoù faoz, ar vuhez laosk, mestr ar Zabat, an ebatou noz hag an dañsou orgeduz ha gadal. Goude sakrifis an Droug-Spered, ar Groaz a vezo treh, hag an Iliz e kement korn euz a Vro-Leon, a deui da veza diwezatoh Douar ar Veleien. C'hwil, Bazizien, heñvel ouz ar re all, a raio pinienn, yun ha vijil, ar merhed a vezo modest hag aketuz d'o deverioù. Me oar ar merhed o-deus faoutou braz, med piou zo kaoz? C'hwil, gwazed, noz-deiz o planta pennadou enno. Diwar-vremañ, arabad e vefe ken diskarga an teil en toull-ode, med e-kreiz ar park. Evel-se ne daolo ket Lusifer, roue an Deñvalijenn, e grabanou warnoh evid ho kas da leski e tan an Ivern, med goude eur pennadig er Purgator, e tigor dirazoh frank ar Baradoz. Evid se ne vo ket a-walh teuler er mor an Amboubal, red e vo ouspenn diframma euz ho kalonou amboubal ar Pehed, amboubal an Ourgouill, amboubal al luxur. Amen!

AR MERHED DEVOD

Ora pro nobis!

PAOL

(Tenna a ra e stol). Ha bremañ peleh ema ar plah yaouank gwerh a zo bet dibabet evid kaoud an enor da skoulma va stol vinniget endro da houzeg an amboubal? Peleh emei, Nuz?

NUZ

Amañ emei, aotrou Paol. Va merh Morrigan he-unan an hini eo. Ha gwerh eo, me henn asur deoh.

PAOL

Taol evez, Nuz. War ar poent-se ne ouezer morse gand ar merhed... Deus tostoh, plah yaouank, kemer va stol zantel ha kerz dispont

daved an Amboubal. Gra da zever gand umilite evid gounid ar vuhez eternel.

NUZ

Ma c'hoarvez eun droug bennag ganit, va merh, te a yelo d'ar Baradoz war-eeun.

MACHA

Staoter! Foerer!

MORRIGAN

Prest on da vond, va zad. *(Poka a ra da Gonkar ha d'he mamm)*.

PAOL

Bale dispont, va merh. Divennet out gand galloud dreist-naturel va stol vuzuduz. Ne hoarvezo nemed ar pez a dle c'hoarvezoud. Krohenn an amboubal a zevo, a lesko, a grazo, ken e fello dezañ en em deuler er mor da glask freskadurez, hag aze e vo beuzet peogwir ne oar ket neuil... Med da genta eo red tenna an aneval euz e doull. *(Mond a ra betek an toull er roh. Da heul ez eus eur hurst gand eur zaillad dour benniget. Goude beza skuillet dour gand ar spart, e sko gand e vaz teir gwech war ar roh)*. Dragon, Sarpant, Erouant pe Amboubal, servicher Lusifer, en ano ar gwir Doue, dre nerz ar Groaz hag an Aviel, dre urz an Iliz ha galloud va stol vinniget, peogwir out bet barnet d'ar maro dirag Lezvarn an Tad Eternel, deus er-mêz, deus er-mêz, deus er-mêz! *(Skuilla a ra adarre dour binniget founmuz. Trouz a glever e diabarz ar roh)*.

NUZ

Diwallit, tudou, hag it war ho kiz. Arabad chom re dost gand aon da baka eun taol lost pe da veza mouget gand an êzenn a zislonk an êrouant. Ar mammou a zo pedet da zerhel ganto o bugale friou kuriuz.

GUDUAL

(a erru d'ar poent-se gand e varhadouez), Rochedou, brageier-dindan, slipou, spillou, nadoziou...

NUZ

Malloz Doue! Hemañ adarre! Kerz pelloh, Gudual. Divennet eo ober koñvers e-pad al lidou relijiel.

PAOL

Amboubal, ne dalv ket ar boan dit ober da benn fall. Dond a ri er-mêz a-benn ar fin, pe e rankin mond da gerhad ahanout. Deus, amboubal, ha diskouez da volontez vad. (*Trouz a glever, blejadennou, grougnadennou, moged a zav*).

NUZ

Hañ! Dond a ra beh warnañ. (*An Dragon a ziskouez e benn*).

AN DUD

O! Sell 'ta! Peseurt loan spontuz... Euzuz eo... Strafuiliuz! Skrija ran... (*Eur vaouez a gouez semplet, unan all he-deus eun taol nervedennou. Kaset int kuit war eur hravaz*).

PAOL

Morrigan, stol anezañ, stol anezañ buan, a-raog ma ne daolo e vinim. Pedom ha kanom asamblez.

AR MERHED DEVOD

(*a gan en eur zañsal eun dañs pouinner, fentuz*).

Stolia, stolia ar Sarpant droug,
Ar stol buan war e houzoug
Ma vo kaset war-eeun d'ar mor
E leh ma kollo e imor,
Stolia, stolia ar Sarpant droug,
Skoulm ar stol dezañ war e chouk.

NUZ

(*a hop euz a bell*). War-raog, va merh, war-raog kit! Evid gloar da famill, evid enor da dad, war-raog. (*Morrigan a skoulm ar stol, ar Sarpant a zistag taoliou lost, a daol moged ha tan en eur vlej hag en eur ziskouez e fulor*).

PAOL

Ha bremañ d'ar mor, war-eeun d'ar mor heb damanti.

NUZ

(*D'an dud*). Deuit, tudou, deuit da heul e prosesion... Hag eun tammig urz, mar plij. Ar baotred da genta, hag ar merhed d'al lost. (*Ar brosesion en em stumm hag a ra diou pe deir gwech tro al leurenn, en eur gana hag en eur zañsal*).

Kaiv d'an Amboubal

Kenavo dit, Amboubal kêr,
Kenavo dit, siwaz, a-jamez,
Red eo senti ouz al lezenn,
Erru eo bremañ an termen.

Kenavo dit a lavarom,
Amboubal ken karet ganeom,
Dre urz kaled an abostol,
Amboubal, te zo en argoll.

Evidom peseurt ranngalon
Koll eun Amboubal ker mignon!
Kenavo dit, Amboubal kêz,
Kenavo, siwaz a-jamez.

PAOL

A-walh a ardou evel-se. Morrigan, sach kreñv war ar stol ha kas anezañ war reier Penn-Baz, ma raio er mor e lamm diweza.

NUZ

Klevet 'peus, Morrigan. A-walh a sirk evel-se, hañ? (*Morrigan a va war an tu kleiz en eur zacha war nask an Dragon. Tud a jom war al leurenn hag a lavar ar pez a welont*).

MOGIS

O! Emaint erruet war ar reier. Paour-kêz Amboubal merzeriet! Nag a boaniou a rank añduri! Pebez añgoni a houzañv!

MAEL

Ne glask ket enebi na tenna a-dreñv, evel ma vije mall gantañ spluja en dour fresk da glask eun tammig freskadurez, kement eo devet e grohenn dre halloud ar stol vuzuduz.

LILIAN

A! Bremañ e ra eul lamm!... Plouf... Eet eo diwar wel! O! (*Ober a reont van da ouela. Trouz eur hory o koueza en dour a glever hag eur vlejadenn spontuz*).

Daouzegved arvest

(Ar brosesion a deu endro war al leurenn. Bazizien a ra van da hirvoudi).

PAOL

An traou a zo tremenet mad. *(Digas a reer dezañ dour da walhî e zaouarn).* Eun amboubal nebeutoh war va hent. *(Da Vorrigan).* Droug ebed, plah yaouank? Pa lavaren dit kaoud fiziãñ e nerz va stol vinniget. Ro anezi din endro, eur wech all bennag e hello servicha mar-teze. *(Kongar a stard Morrigan etre e zivreh).*

NUZ

(D'an dud o hirvoudi). Peoh bremañ. Diskouezit laouenidigez, Bazizien, eur vez eo deoh dougen kañv d'eun amboubal.

MACHA

Ha te, stank da henou, glabouser, foerer...

NUZ

Peoh! Bezit sioul! Paol Aorelian a zo o vond d'ober eun deklarasion.

PAOL

(a bign war ar mên). Trugarez deoh, Bazizien, ha sehit ho taelou. Normalizet eo an traou en Enez-Vaz. Bremañ pa eo beuzet an amboubal, ar relijion nevez a gemero gwriziou en ho touez. Sklêrijenn ar wirionez a lugerno warnoh evel goulou eun tour-tan hag e hello heulia lezennoù an Iliz hag he gourhemennou...

AR MERHED DEVOD

Yun a ri an Daouzeg-Deiziu,
Ar Horaiz ha ar Vijilou...

PAOL

Kerzit e peoh, Bazizien, ha na behit mui. Te, Nuz a Gergour, va zervicher feal, enor dit evid beza prestet din nerz da vreh ha dorn da verh. Da famill, e-doug meur a gantved, a gresko hag a strujo war douar Bro-Leon. Ha peogwir n'e-peus ket tehet dirag an dragon, daoust d'ar spont a waske da vouzellou, me a ro dit an aotre da zougen hiviziken eun ano enorabl: Kergournadeh a vo da ano, da lavared eo « an hini na deh ket »: Ker-gour-na-deh!

NUZ

Kergournadeh! Trugarez deoh, aotrou Paol... Kergournadeh na deho biken! Hei! Ho! *(Diskouez a ra e laouenidigez en eur zañsal gand Bristok).*

MACHA

Da genta ne oa nemed troet e benn, bremañ eo eet sod da staga!

PAOL

Hag an toull e Penn-Baz, el leh m'eo kouezet an Dragon milliget, a vo anvet « Toull ar Sarpant », klevet e vo ennañ mouez ar Sarpant o krozal e-pad an nozveziou gwall-amzer. Ra vezo greet va bolontez. Amen!

AR MERHED DEVOD

Gaudeamus igitur! *(Mond a reont kuit en eur gana pedennou. Ne jom mui war al leurenn nemed Bazizien. An Amboubal en em ziskouez war dreuzou e doull).*

Trizegved arvest

AN OLL

You! You! Yehed ha buhez hir d'an Amboubal! (*Mond a reont endro dezañ*).

AN AMBOUBAL

Evel ma lavare Paol Aorelian, eo tremenet mad an traou! Paol hag e dud a gred dezo stard n'eus Amboubal ebed ken en Enez-Vaz. Hag ar helou euz va maro a vezo skignet heb dale war an douar-braz. Evel-se e vo skrivet an Istor.

MOGIS

Pep hini e-neus c'hoariet mad e berz, evel ma oa bet divizet. Nuz hag ar re all ouz e heul o-deus gwelet eun dragon hervez o faltazi. (*C'hoarz*).

AN AMBOUBAL

Bremañ Paol Aorelian a jomo e Kastell e leh ma savo eun Iliz-Veur hag a vezo anvet da eskob gand sikour ar Roue Childebert kenta. C'hwil, Bazizien, a vevo trankil gand ho kizieu koz e-pad pell amzer, da vihanna beteg mare an douristed... hag al lanc du.

MOGIS

Ha te, Amboubal, chom a ri ganeom?

AN AMBOUBAL

Ya, chom a rin ganech, kuzet e toull ar reh, ha daoust da Paol Aorelian, da Nuz, ha da reolennoù striz ar relijion nevez, amañ en Enez-Vaz, e vevo al levenez. Ha goude va maro...

AN OLL

Ne varvi ket... Te zo divarvel!

AN AMBOUBAL

Pa vin maro, eun Amboubal all a gemere va flas. Rag eur helou mad am-eus da gemenn dech, Bazizien...

AN OLL

Aaah!

AN AMBOUBAL

Va farez muia-karet he-deus dozvet eur vi... (*An amboubalez, eur vaouez koant meurbed, heñvel ouz eur vorganez, a deu war wel, o tougen eur mell vi braz. An oll a ziskouez laouenidigez*).

Kan ha koroll

En Enez-Vaz zo bepred
Eun Amboubal, eun amboubal
En Enez-Vaz 'n toull kled,
Eun amboubal, eun amboubal,
Eun Amboubal zo kuzet.

Daoust da urz an Aotrou Paol
An Amboubal, an Amboubal,
Daoust da urz an aotrou Paol
An Amboubal, an Amboubal,
A zo karet gand an oll.

Hag hirio evel gwechall,
An Amboubal, an Amboubal,
Hag hirio evel gwechall
An Amboubal, an Amboubal,
Ni a gendalh da zañsal.

Ni a gendalh da zañsal,
An Amboubal, an Amboubal,
Ni a gendalh da zañsal,
An Amboubal, an Amboubal,
Ha da hoarzin kemend-all.

Per-Mari Mevel ha Naig Rozmor.

O haloupad war henchou Breiz-Izel

Eun enklask war ar brezoneg

X

E kôze an Tregeriad-ze, evel en hini meur a Dregeriad all, re vord ar mor da vihanna, em-eus kavet aliez meur a her digaset e Bro-Dreger gand tud deuet euz Bro-Leon. An dra-ze a zo c'hoarvezet koulz lavared e toud parreziou bord ar mor, euz Montroulez beteg Landreger. Perag? Abalamour ma'z eus deuet, euz Bro-Leon, dreist-oll euz Rosko, euz Kastell-Pôl, euz Sibiril, euz Kleder, euz Plougouloum..., eur bern tud da en em skigna dre eno. Deuet int eur pennad brao zo dija, goude ar brezel braz kenta ha muioc'h c'hoaz abaoe ar brezel diweza, da feurmi pe da brena douarou ha tiegeziou dilezet gand o ferhenn. Eno e kavent douarou ha tiegeziou brasoc'h kalz gwelloc'h marhad eged en o bro. Enno e lakaont legumach: artichaut, kôl-fleur ha patatez. En eur zond er vro, e-deus renevezet enni ar feson da labourad an douar ha greet outañ euz a dreud ma oa pa 'doa kemeret anezañ, eun douar druz ha pinvidig. Kalz gwelloc'h en em dennont gantañ eged na ree ar re a oa eno en o raog. An dra-mañ n'eo ket eet heb hegasi meur a hini endro dezo ha lakaad lod zoken da veza jalouz outo.

Al Leoniz-se a zo en em gavet eno hini hag hini gand o familh dre ma kavent douar libr. Tamm ha tamm ez int en em skignet. Tamm ha tamm o-deus skignet endro dezo o feson da labourad. Tamm ha tamm o-deus ivez skignet da heul o feson da gaozeal, dreist-oll ar feson da zistaga ar geriou. Evel-se eo ez deuet ar ger tregeriad « de » da weled kemeret e blas gand ar ger leonad « devez ».

An dra-mañ a hell marteze rei deom da gompren gwelloc'h ar pezh a oa c'hoarvezet gwechall e Breiz, d'ar bemped, d'ar c'hwehved ha d'ar zeizved kantved, pa oa en em lakaet Bretoned Bro-Zaoz da dehed dirag ar Zaozon ha da zond da chom e-barz. Ar re-mañ o-doa neuze en em skignet dreist-oll e Bro-Dreger, e Bro-Leon hag e Bro-Gerne. Ar beurrasa anezo marteze a oa deuet trañkil ha sioul evel a-nevez 'zo Leoniz e Bro-Dreger. Rag d'ar poent-ze ne oa ket tost kement a dud e-barz ha bremañ. Ha pa weler hizio kôze tud Leon o lakaad da cheñch hini an Dregeriz a zo endro dezo, n'eus

ket da veza estonet ma 'doa gwechall lakaet ar Vretoned deuet euz Bro-Zaoz da cheñch hini tud ar vro, hini ar Halianed, pe gentoc'h mesket o hini gantañ.

Lod euz tud bord ar mor e Treger a zant mad emaint war ar poent-ze o vond da blega d'al Leoniz. Hag an dra-mañ a hegas anezo ivez.

Med war va hent em-eus gwelet estreged bord mor Treger « kolonizet » er memez mod gand tud deuet euz eur horn all. Ar Vigoudenned o-deus greet e kostez Kraoñ, Rozkañvel ha Kameled, evel al Leoniz e Bro-Dreger.

E Rozkañvel em-eus bet mil boan o kavoud da respont d'am goulennoù eun den ganet er barrez. Eno emañ bremañ koulz lavared toud an tiegeziou etre daouarn Bigoudenned pe eun nebeud tud deuet euz eur barrez all bennag diwar-dro. Gwazed ar barrez o-deus oll kuitaet ar vro da vond da var-tolod pe d'an arme. N'em-eus kavet ganet er barrez nemed eur vaouez a zeiz vloaz hag hanter-kant hag a vez kemeret gand ar merhed all evid eur vaouez eun tamm inosant (ha goulskoude n'eo ket tost dezi beza). Perag? Abalamour ma 'deus dalhet da chom da labourad en tiegez ma oa ganet ennañ. N'eus nemeti o veza kendalhet evel-se. Toud merhed an tiegeziou all a zo eet pell a zo da Vrest, da Doulon, da Cherbourg, greet fae ganto war ar beizanted evid dimezi d'eur martolod pe d'eun archer bennag. An dra-mañ ne lavar ket ne blijie ket ar vro dezo, rag, kerent ha ma 'dez bet o gwaz e retred, e teont adarre da veza d'an ti dilezet ganto en o yaouankiz. Al labour-douar eo e kuitaont, n'eo ket ar vro eo.

Gwaz ar vaouez-mañ, evel ar re all, n'eo ket euz ar barrez. Deuet eo euz parrez Sant Vig, tregont pe zaou-ugent kilometr euz Rozkañvel.

E Kraoñ em-eus gwelet eul lodenn euz ar vro, eur harter a-bez, koulz lavared « kolonizet » en eur mod all, toud ar begad douar a vez anvet « Beg ar Havr », an hini pella en tu all da Vorgad war-zu ar mor braz.

War ar begad douar-ze ez eus meur a gêriadenn vraz, kêriadennou brao evel hini Rostudel, an hini bella. Ar kêriadennou-ze a zo enno deg pe zaouzeg ti pe ouspenn. Ar re-mañ a zo oll tiez koz bihan, izel, a-veh uhelloc'h eged al lann hag an drez treud endro dezo, krapet ouz an douar, tro o hein d'ar gwal-larn, evel evid harpa gwelloc'h ouz tourtadou gouez an avel foll e-pad ar goañv.

Toud koulz lavared ez int bet dilezet gand ar re a oa o chom enno gwechall, peizanted ha pesketaerien. Med prenet int bet gand tud all, gand tud euz Brest, gand Parizianed ha zoken gand estrañjourien, Beljed pe Almanted, gand tud hag a ne deuont da veza enno nemed beb an amzer, lod daou zvezed da fin ar zizun, lod all pemzeg devez da Bask hag eur miz e-pad an hañv.

E Roztudel ez eus c'hoaz eur pesketaer koz bennag, pevar pe bemp, hag a vev eno o-unan evel gwechall an ermited en o lochenn.

Pa en em gavan eno evid va enklask, d'ar zeiz warn-ugent a viz ebrel 1971, ez an dioustu en ti kenta digor. An hini bihanna eo, kredabl. Marteze ar paour-ra, rag al leur-zi a zo c'hoaz e pri-douar. Kavoud a ran ennañ eun den oajet braz dija. « Pemzeg vloaz ha tri-ugent em-eus », a lavaro din goude. Pesketaer eo bet. Bremañ emañ en e retred pell 'zo. Med solud eo c'hoaz. E benn zo ruz evel hini ar re o-deus bevet atao en êr vad ar mor hag a zo kaledet o hrohenn gantañ.

Laouen eo o weled ahanon o tond en ti, rag pa ne vez ket eno ar re o-deus prenet an tiez all en e gichenn, ne wel den ebed koulz lavared nemed an tri pe bevar besketaer all chomet eveltañ en o zi, en desped da hoani o bugale da weled anezo o vond da chom ganto e kêr.

Goulenn a ran digantañ ha gouzañv a ray respont da houlennoù an enklask. « Ya, sur. Perag ne rafen ket? Med karoud a rafen e vije amañ ganeom unan euz va hamarad a zo aze o chom e-kichenn. It da houlen digantañ. Ma koñzant-eñ dond ganeoh ez on prest da labourad ganeoh.»

Me ne houlenann ket gwelloc'h. Evid eur seurt tra e ya aliez kalz gwelloc'h an traou gand daou eged gand unan nemedken. Pa deu da unan chom boud, egile peurlies a zo aze ar pez a laka anezañ da zac'ha. Aliez zoken an eil e-nez eun dra bennag da beurechui ar pez a vez deuet gand an hini kenta; ous-penn dre ma vezont daou, e teu ganto ar respontou kalz êsoh ha kalz gwelloc'h.

Mond a ruz neuze d'an ti all. Eno e kavan eun den a memez oad, heñvel-poch ouz egile, laouen eveltañ. Ne ra ket muioc'h a ardou evid koñzanti respont d'am goulennou. « C'hoant em-ije goulskoude, emezañ, e vije ivez ganeom ar hamarad a zo aze en ti all.» Hag ez an c'hoaz da weled hennez. An tri ganfard-mañ, kredabl, a zoñjan, a dle tremen toud o amzer o konta kôziou asamblez hag a ne blij ket dezo beza pell an eil ouz egile. En trede ti e kavan eur peskeater koz all, heñvel ouz an daou genta: ar memez oad, ar memez gwiskamant gloan glaz-du, ar memez kasketenn, ar memez boutou-koad, ar memez penn rostet ha kaledet ar hrohenn warnañ gand an avel-vor hag an dour-zall.

Med toud an dra-mañ e-neus kemeret eun tamm brao a amzer hag emañ eno ar ziwezad evid ober va enklask a-raog lein.

En eur vond da zebri va fred da Vorgad, e teu din soñjal e kav mad peurlies ar besketaerien eur banne gwin hag e prenan eur voutailad, eul litrad

kentoh, hini kreñv, hini mad, a hellin kinnig dezo e-pad an enklask.

Pa en em gavan, da ziv eur, e ti bihan an hini am-oa gwelet da genta, e kavan anezo o-zri o hedal ahanon, azezet ouz an daol, war ar bank koad, dirag ar prenest bihan. O konta kôziou emaint, ganto beb an amzer eun taol farserez hag a laka anezo o-zri da zroll da hoarzin. Med kavoud a ra din ez eo o hoarz eun tamm kreñvoh eged kustum. Santoud a ran n'int ket ken trañkil bremañ hag er mintin-mañ. Evel eun tamm herder a zo enno, kredabl o soñjal e rankint bremaig kôzeal dirag ar magnetofon.

Mad em-eus greet digas ganen ar voutailad win. Homañ a raio buan d'an tamm herder mond kuit.

He lakaad a ran war an daol. Neuze an daoulagad o vervi, ar joa war o fas a ziskouez sklêr din em-eus skoet just. Va zri ganfard, kerkent ha ma 'deus tañvêt eul lonkad a zo prest da respont d'am goulennou. Ne 'deus aon ebed rag netra.

Ar respont a deu buan ha sklêr gand unan pe unan anezo hag an daou all goude a rank ivez taol o zeodad d'o zro, a-wechou gand eun tamm farserez. Beb an amzer e teu d'o spered dilezel ar goulenn hag ar respont evid mond da spega ouz eun dra bennag all. Er mod-se, e teu a-greiz-toud da unan anezo lavared din: « Plijadur a-leiz ho-peus greet deom, aotrou, o kinnig eur banne gwin deom. Ar vartoloded a blij dezo ar banne gwin ruz. Med arabad deoh mond da gredi e vefent mezverien. Nann, ma kavont mad o banne eo abalamour ez eo kaled o micher. Pa vezont war ar mor en umidite hag er yennienn, eun tamm bara hag eul lonkad gwin a laka tommder da zond hag a ro nerz dezo.»

Hag an enklask a ya ganto brao, merket ingal beb kard eur ha beb eur gand taoliou skiltruz an orolach vraz.

Pa'z an kuit ez on kontant ouz va zri martolod hag ind-i ken kontant ouzin. Eur pennad plijadur on-eus bet asamblez. Med soñjal a ran ivez buan gand tristedigez ne vo den ebed ken eno, a-benn seiz pe eiz vloaz amañ, pa varvo an tri den-ze, da zerhel beo ar brezoneg en eul leh ma oa ken kreñv tregont pe zaou-ugent vloaz 'zo.

Red eo kredi ez eo tud lent ar besketaerien, da vihanna re Graoñ ha re Gameded. Ne felle da hini ebed beza e-unan ganen e-pad an enklask. An hini a oan eet d'e gavoud e Kameded a oa bet roet e ano din er m'êr gand an eil-m'êr. Hemañ a anaveze mad anezañ.

An den a oa o chom war hent Lagad-Yar, e neh an dorgenn, tost d'al leh

ma 'mañ ar mein-hir brudet. Pa welan anezañ ez eo c'hoaz eur paotr kaer. Beza ma 'n-eus ouspenn deg vloaz ha tri-ugent, ez eo c'hoaz sonn ha kreñv. E vleo a zo stank ha du. Ne vije ket roet e oad dezañ. Bet e oa eur pennad mad martolod war listri-brezel. War ar re-mañ e oa bet e pevar gorn ar béd hag e-noa bet poan a-leiz, dreist-oll gand ar yenienn hag ar skorn, war ar re o-deze da heulia evid o divenn al listri-karg a yee da gas armou euz an Amerik beteg ar Rusi dre voriou an hanternoz. Goude, skuiz marteze o foeta bro, e-noa echuet e amzer e porz Brest e-giz « veteran ».

Gina a reas eun tamm a-raog koñzanti respont d'am goulennou. « Koñzanti a rin, emezañ a-benn ar fin, gand ma leuskoh ahanon da bedi daou amezeg, daou gamarad koz, da zond amañ ganen. » —« Bo! Ma 'peus c'hoant, a respontan dezañ, perag ne deufe ket ho taou gamarad amañ? Lakom 'ta e teuiñt da ziv eur hag e stagom neuze gand al labour. Med arabad dezo beza diwezed. » Petra e-noa treuzet penn va den, pa houlenne an dra-ze diganen? It da houzoud. Lentidigez? Marteze. Med poan em-eus o kredi. Disfiziañs? Kentoh, evel marteze e penn paotred Roztudel. Beza ma oan deuet a-berz an eil-mêr, n'e-noa ket kalz fiziañs. Med dirag daou gamarad, daou dest, ne gredfen ket, me, c'hoari tro fall ebed dezañ. Fin a-walh, neketa! Evel-se, ne zispilje ket d'an eil-mêr o refuz ahanon hag er memez amzer eh en em ziwalle mad ouzin. Med me, petra em-oa da ober? Me eo e oa deuet da dregasi anezañ.

Da ziv eur, krak, emañ en ti. Med eno, pebez souezenn! Eur zouezenn hag a zispilje a-walh din. E-leh an tri ganfard a oa din da gavoud eno, e kouezan war eur bern tud, bodet evel ma vije bet da veza en ti eun taol sinema pe eur fest bennag. Piou a oa 'ta eno?

Va zri lakepod, sur, a zo eno. Med eun all a zo c'hoaz ouspenn.

Hag ouspenn gwreg pep hini anezo; ha zoken c'hoaz teir pe beder baz-dotu all euz ar harter. Petra ar foeltr ober gand toud an dud-ze? Daoust ha gouest e vin da glevet eun dra bennag gand toud al laboused-ze? Med, pa'z an er gambr, e chom dioustu toud an teodou a-zav, evel er skol pa en em gave ar mestr gwechall. Med ne chomont ket pell sioul. Amzer din da lakaad va ostillou war an daol ha d'o lakaad da vond endro, e sav eur c'hoarz hag eur ragach spontuz ganto. Kroget ez eus enno eun debtron spontuz da houzoud petra emañ o vond da ober, petra a zo o vond da hoarvezoud. Ar gambr n'eo ket braz. Va zri ganfard zo azezet endro d'an daol. Ar pevare a zo ivez ganto, med dre ma n'eo ket euz Kameled, e houlenne digantañ chom sioul; hag e raio. Gouzoud a ra derhel e deod. Ar merhed a zo oil, evel en eur bern, war ar gwele. C'hoant a-walh em-ije da gemered eur valaenn ganto da daol anezo er-mêz. Med daoust ha va zri ganfard a houzañvfe neuze respont d'am goulennou? Setu e kemeran warnon da zerhel eno toud ar vandenn.

Marteze ne raint ket re a drouz ha neuze ma vez re a cholori ganto, e vin atao abred a-walh da bedi anezo da leuskel ahanon.

Goulenn a ran digand ar merhed chom sioul hag e giwrionez e klaskont ober gwella ma hellont. Dond a ra dezo a-wechou, hervez ar goulenn, difoñsa gand ar c'hoant da zevel o mouez ha da respont e plas ar gwaz. Med n'em-eus nemed ober war-zu enno eun tamm sell du ha kerkent e paouezont da en em zifreta.

An tri ganfard a deu mad an traou ganto, dreist-oll an hini am-oa gwelet da genta hag emañ o labourad en e di.

Eun dra farsuz a-walh e roont da anaoud din. O-zri emaint o chom e bourk Kameled hag atao int bet er bourk. Pa oant yaouank, goulskoude, ma oant o-zri ivez e-barz, e oant en eun tu all, just war ar bord, en eur horn-douar, eur begad douar, hag a oa e parrez Kraoñ, beza ma oa ouspenn eiz kilometr euz kêr-benn ar barrez. O zud hag ind-i a ree evel ma vijent bet e parrez Kameled. N'ez eent da Graoñ nemed pa veze red, pa 'deze eun dra bennag da ober er mêri. A-hend-all e reent toud ar pez a hellent e Kameled: eno eo ez int bet er skol, eno eo o-deus greet o faskou, eno eo ez eent d'an overenn. Kraoñ a oa re bell. « Biskoaz, emezo, nag on tud na ni, n'on-eus gouzañvet klevet ober Kraoñiz ouzom. Felloud a ree deom beza kemeret e-giz tud euz Kameled » Pa'z an kuit, toud ar re a zo eno, gwazed ha merhed, o-deus pa-seet ganen div eur vad. Henn lavared a reont da vihanna.

Med, maleüruzamant, n'em-mo ket lakaet da zevel enno ar c'hoant da ganderhel da gêzeal brezoneg. E Kameled, evel e Kraoñ hag e Morgad, emañ ar yez koz o vond da fall. Hag an dra-mañ a zo eun domach braz, rag, hervez an eil-mêr, langach tud Kameled bremañ ne hell ken den ebed lavared petra eo na rei ano ebed dezañ. Ar pez a glever ganto a zo eur meskach spontuz hag a gaver ennañ: gerioù galleg, gerioù brezoneg hag ivez eur bern gerioù all deuet lod den ne oar re euz pe leh, digaset lod gand ar besketaerien euz ar Spagn hag euz Bro-Zaoz.

Yves Miossec.

Laouenidigez ha farserez an Tri Yann

« Café du Bon Coin » gand an tri Yann.

Daou vloaz war-lerc'h **An heol a zo glaz**, eur bladenn ouestlet dreist-oll da « Emgann Plogoñ », ez eo deuet er-mêz **Café du Bon Coin**, eun disk nevez bet enrollet gand an **Tri Yann** e Pariz e-doug an hañv tremenet. Daoust hag o-deus digaset deom eur ganaouenn ken kaer ha, da skwer, **An distro euz a Vro-Zaoz** bet enrollet ganto pemp ploaz bennag 'zo?

Evel er bladenn **Urba** (1979) e seblantont beza prederiet gand ar cheñchamañchou bet digaset d'ar vuhez gand an « araokaad » koulz er hêriou (**La ville que j'ai tant aimée**) eur ganaouenn leun a varzoniez, ha war ar mêz: **An tourter**, eun destenn bet skrivet pellig 'zo gand **Visant Seite**, d'ar mare ma oa an adlodenna oh ober e reuz e-touez al labourerien-douar. Savet o-deus eun ton a lak ahanom da skriva eun tamm, diouz an doare ma'z eo bet kempennet: daoust ha n'eo ket eur gwir tourter a giever er penn-kenta, er hreiz hag en dibenn, eun trouz hag a deu da veza, tamm-ha-tamm, an eiladur, heb gouzoud deom? Gand eun tammig fent eo bet renket ar zon-mañ, ar pezh ne ra ket a zroug.

Mar deo bet cheñchet ar vuhez e meur a geñver, eo dalhmad ken ponner chadennoù micherourien 'zo er hêriou braz bremañ ha re an deve-

zounien a labourer war ar mêz gwechall: setu ar pezh a zo displeget e **Complainte de Juna Madalen**, eur ganaouenn diouyezeg galleg ha brezoneg, savet ar homzou anezi war eun dro gand an **Tri Yann** ha gand **Gilles Servat**. Atao gand ar memez fent, hag a zo ivez ar pezh a blij d'an dud pa'z eont da zelaou ar strollad, e kanont deom penaoz, n'eus forz pegen modern stumm o micher, e vo red d'al labourerien kaoud eun tamm diskuiz ha levenez kenetrezo (**Les programmeurs**).

Farsuz eo pozioù ar gavotenn iskrivet gand Gilles Servat: ouspenn an doare m'eo kanet, pell euz stumm ar han ha diskan med gand a-leiz a startijenn, a lako tud 'zo da skriva: druz eo an danvez anezi; tud drant ha laouen, leun a fent eo an Tri Yann, ha ne gav ket deoh e vefe eun dra vad?

Tenerroh e ouzont beza ivez evel er barzoneg **Kalon kadour** bet savet ganto ha kanet war eun ton gand **O' Carolan**, choazet o-deus eun nebeud toniou iwerzonnad (e-mesk ar re-mañ ez eus tri gand O' Carolan) hag a zo evel tammou diskuiz e-kreiz ar hanaouennoù galleg ha brezoneg.

Kan Peoc'h a zo unan euz ar brava kanaouennoù war ar bladenn: dibar eo ar homzou brezoneg anezi o veza ma n'eus verb ebed e-barz, klota a reont mad-tre gand ar muzik, liestoniet kaer eo hag ar mouezioù zo dreist. En em houlenñ a reer koulskoude ar pezh a dalvez ar gerioù « komz kendalc'h keltieg » aze. Do-maj eo e tistagont er memez doare « kan » ha « kann », daoust ma vije bet tu d'implij ar muzik evid rei da glevet mad an daou her disheñvel-ze.

A-wechou en em reter kont n'int ket boaz da gomz brezoneg, med adra-zur, n'eo ket eun dra da veza ta-

mallet outo, ma hallfe ar strolladoù kanerien a Vreiz-Izel ober kemend-all!

Muzisianed ha kanerien ampart, eur zonerez plijuz hag ez da zelaou en deiz a hirio, ha gwriennet mad koulskoude: setu aze pouezusa perziou mad an **Tri Yann** hag a jom, daoust ma n'o-deus digaset netra souezuz d'o zonerez an taol-mañ, unan euz an nebeud strolladoù hag a gan mad e brezoneg (hag e galleg) hag a oar sacha saliadoù tud d'o heul.

Gilles Goyat.

For a Celtic future

War ar stern eo chomet al leor-mañ e-pad tri bloaz. Ha setu anezañ o paouez dond a-zindan ar wask. Moullet kaer eo. Ennañ ez eus 330 pajenn, gand 24 skeudenn, ha 31 pennad-skrid. E saozneg eo bet savet an darn-vrasa euz ar studia-dennou, med kavet e vo ivez eur pennad da nebeuta e pep hini euz ar yezou keltieg.

Sed-amañ titloù pennadoù 'zo:

A learner's selection from Breton literature and press gand Mikael Madeg.

Diwan or the startegy of the fait accompli, gand Jorj Gwegen.

Celtic spellings: n'eo ket eun avañs nah kudenn gasauz an doareoù-skriva e brezoneg. En em zoñjal eun tammig diwar o fenn a zo gwelloc'h!

O tizoloi Enez-Vanao: traou gwelet ha klevet e-kerz eur veaj en hini vihanna euz ar broioù keltieg (e brezoneg).

Illustration et polyphonie: gwrizioù don binviji-seni Breiz en amzerioù koz or bro. Ar vambard a gaver he roudou ken pell hag er 14^{ved} kantved pe pelloc'h c'hoaz (e galleg).

65 lur e koust al leor beteg fin miz genver 1984, 78 l e kousto goude. Goulenn anezañ digand **Jorj Abherve Gwegen, ru Bloñs, Plouzeniel, 29260, Leznevén.**

Planedenn

Kelaouenn oïl-vrezoneg
o tond er-mêz peder gwech ar bloaz
80 lur
6, ru Longue Montroulez

Beaj studi da Vro-Gembre e miz meurzh 1984

Ema kleub breizeg oaled sosio-sevenadurel Lise Kastellin (tri ezel euz **Ar Falz** ouz e gas endro) o prienti eur veaj studi da Vro-Gembre e sizunvez diweza trimiziad skol ar goañv (tro ar 17 betek ar 24 a viz meurzh).

Digor e vo ar veaj studi-mañ – he fal gweled penaoz ema kont gand an diouyezegez e Bro-Gembre – d'eun nebeud tud euz diavêz al lise, e kement hag e chomo plas er harr-boutin.

Eun droiad prientet aketuz e vo, ha klasket 'vo gweled implij an diou yez er vuhez publik, en deskadurez, en tele, er hazetennou. Greet 'vo fotoiou ha dastumet 'vo diellou da zoñjal sevel eun dosier o tiskouez an diouyezegez-mañ.

Lojeiz a vo e ostaleriou re yaouank (nemed ha leh all e vefe prest an dud da baea), ha boued etre an dud a vo dreist-oll (med libr da lod da vond d'ar restaurant). Ar priz n'eo ket anavezet c'hoaz, med konta a hellit e vo ar justa posubl peogwir eo eul Leonad piz a ra war-dro.

An dud intereset, en o ano o-unan, pe a-berz eur gazetenn pe radio ben-nag, a rank skriva da: Mikael Madec, kelenner brezoneg, Lise Jean-Moulin 29150, Kastellin, pe pellgomz da Rener al Lise.

Emile Ernault

L'ancien vers breton

Eul leor na oa ket ken anezañ:
50 skwerenn nevez bet adkavet!

Priz- 20 lur (80g).

Moulladuriou 1983

Brud Nevez, 6 ru Beaumarchais, 29200 Brest

Brud Nevez

1. **Brud Nevez**, kazetenn, 10 niverenn, 572 p. 70 lur.
2. **Cafflogion** gand **Gerallt Jones**, bet lakaet e brezoneg gand **J. Abasq**, romant, 72 p. 20 lur.
3. **Marvailloù ar voutez-tan** gand **Per-Jakez Helias** (advoulladur), koñchennou, 24 b., 10 Lur.
4. **Lorh, kasoni ha poan**, gand **Yves Miossec**, romant, skeudennou gand **Joel Jim Sevellec**, 264 b., 40 lur.
5. **Pebez Abadenn!**, pezh-c'hoari, gand **Per-Mari Mevel**, **Naig Rozmor** ha **Strollad Plougin**, 40 p., 10 lur.
6. **An Isild a-heul**, gand **Per-Jakez Helias** (advoulladur - skrid galleg nemedken), 142 b., 20 lur.
7. **Ar Marichal Du**, pezh-c'hoari gand **Visant 'n Askol**, 86 p., 15 lur.
8. **Piou e-neus lazet an hini koz? Eun den maro ha ne goll ket e benn**, gand **Per-Jakez Helias**, 32 b., 10 lur.
9. **Dasson ur galon**, barzonegou gand **Loeiz Herrieu** (advoulladur - skrid brezoneg nemedken), 144 b., 20 lur.
10. **Al liberterien hag ar brezoneg: Brug (1913-1914)**, gand **Fañch Broudig**, 284 b., 45 lur.
11. **Leor lesanoioù Bro-Leon**, gand **Mikael Madec** (advoulladur, bet kresket), 182 b., 25 lur.
12. **Le Pluriel Breton**, gand **Per Trepos** (advoulladur), 304 b., 40 lur.
13. **Le Vocabulaire breton de la ferme**, gand **Per Trepos** (advoulladur), 156 p., 20 lur.
14. **Le Trésor du breton parlé**, tome I, gand **Jules Gros** (advoulladur), 254 b., 45 lur.
15. **Dictionnaire breton-français du dialecte de Vannes**, gand **Emile Ernault**, ha stagadenn **P. Le Goff** (advoulladur), 320 p., 50 lur.

Ar Helenner

16. **Précis de grammaire bretonne**, gant **A. ar Merser**, 110 p., 20 lur.
17. **Ar béd o trei**, gant **Fañch Broudig**, pennadou evid al liseidi, 60 p. 10 lur.
18. **Rouanez ar Gorraged**, albom bet savet gant **Bugale Plogonneg**. 16 p., 10 lur.
19. **Tadig Fri-Hir**, leorig evid bugale 6 vloaz, 16 p., 5 Lur.
20. **Va ano a zo Korina**, leorig evid bugale 6 vloaz, 16 p., 5 lur.
21. **Yann-Vari Pennkoad** (advoulladur), leorig evid bugale 7-8 vloaz. 32b. 10 lur.
22. **Agenda** (evid deski merka an deiziad), 10 lur.
23. **Deiziataer da viken** war fichennou (evid ar skoliou), 10 lur.

Emgleo Breiz

24. **Komzou brezoneg**, lodenn genta, gant an **Dr Tricoire** (pevare advoulladur). 158 p., 45 lur.

A! Ma vefe prenet beb a leor a embannom gant beb a
goumananter! Na laouen e vefe on teñzorier!

Kavet e vez **Brud Nevez** da brena e ti:

Ar Bed Keltieg, ru ar roue Grallon, Kemper.

Gwalarn, ru des chapeliers, Lannuon.

Breiz, 10, rue du Maine, Paris.

Breiz, 17, ru Pennhoet, Roazon

Kornog, 22, ru ar Vur, Montroulez.

